

آشنایی با قرارداد 1907

به موجب این قرارداد ایران به سه منطقه تقسیم شد. قسمت شمال تحت نفوذ روسیه، قسمت جنوب تحت نفوذ بریتانیا و یک منطقه هم بی طرف.

همشهری آنلین: قرارداد 1907 (در تاریخ ۳۱ اوت ۱۹۰۷م/ ۲۱ رجب ۱۳۲۵ قمری/ ۹ شهریور ۱۲۸۶)، در سن پترزبورگ پایتخت روسیه بین دولت های روس و انگلیس در مورد تقسیم ایران به امضا رسید.

به موجب این قرارداد ایران به سه منطقه تقسیم شد. قسمت شمال تحت نفوذ روسیه، قسمت جنوب تحت نفوذ بریتانیا و یک منطقه هم بی طرف.

حوزه نفوذ روسیه در ایران از قصر شیرین و اصفهان و یزد و خواف می گذشت و به برخوردگاه مرز ایران و روسیه و افغانستان می رسید.

حوزه نفوذ انگلستان شامل جنوب شرقی ایران در شرق خطی که از بندر عباس به کرمان و بیرجند می رسید، قرار داشت. منطقه بی طرفی نیز تحت نفوذ حکومت مرکزی ایران بود.

دولت های انگلستان و روسیه قرار گذاشتند که هیچ کدام در حوزه نفوذ دیگری امتیازی نگیرند ولی شهروندان شان می توانستند در منطقه بی طرف هم امتیاز بگیرند.

پس از آغاز جنگ جهانی اول به سبب نفوذ آلمان در ایران کشورهای انگلستان و روسیه منطقه بی طرف را هم با بستن قرارداد 1915 بین خود تقسیم کردند. ولی بعد از انقلاب اکتبر 1917 روسیه و سقوط حکومت تزاری رژیم جدید در سال 1918 قرارداد 1915 را رسماً لغو کرد.

این قرارداد در زمان نخست وزیری امین السلطان اتابک در سن پترزبورگ، پایتخت روسیه، به امضای ایزولسکی وزیر خارجه روسیه و نیکلسون سفیر کبیر انگلستان در روسیه رسید.

انعقاد قرارداد 1907 خدشهای جبران ناپذیر بر استقلال ایران وارد آورد و زمینه ساز توافقاتی شد که در سال های بعد میان انگلستان و روسیه صورت گرفت.

این قرارداد مربوط به اساسی ترین موارد اختلاف دو قدرت روسیه و انگلیس در آسیا، یعنی تبت، افغانستان و ایران می شد. بر اساس این قرارداد، استعمارگران برای جلوگیری از اصطکاک منافع و درگیری، مناطقی از آسیا را همچون ملک شخصی خویش تقسیم کردند. در این جهت، تبت زیر نفوذ انگلستان و افغانستان زیر نفوذ روسیه قرار گرفت و ایران به دو منطقه نفوذ و یک منطقه بی طرف تقسیم شد.

یکی از موارد بهت آور در مورد این معاهده این است که دو کشور در مورد کشور سومی تصمیم می گیرند و تمام آب و خاک و منابع آن را همچون ملک شخصی بین خویش تقسیم می کنند، بدون آنکه حتی به این کشور اطلاع دهند.

این قرارداد یکی از وقیحانه ترین سیاست های استعماری روس و انگلیس را به نمایش می گذارد که چگونه حاکمیت سیاسی، استقلال و تمامیت ارضی یک کشور را نادیده گرفته و بر آن چنگ می اندازند.

متن این قرارداد شامل یک مقدمه و 5 ماده است. 2 ماده مهم و اساسی قرارداد 1907 به شرح زیر است:

&8226#8226; دولت بریتانیا متعهد می‌شود در ماورای خطی که از قصر شیرین، اصفهان، یزد و کاخک گذشته و به نقطه‌ای از مرز ایران در محل تقاطع مرز روسیه و افغانستان منتهی می‌شود، برای خود امتیازی، خواه سیاسی باشد و خواه تجاری از قبیل امتیاز راه آهن، بانک، تلگراف، راه‌های شوسه، حمل‌ونقل، بیمه و غیره تحصیل ننماید و از اتباع انگلیس یا دولت ثالث در تحصیل این امتیازات پشتیبانی نکند و در صورتی که دولت روسیه در صدد تحصیل این قبیل امتیازات در این ناحیه باشد، دولت انگلیس خواه مستقیم و خواه غیرمستقیم مخالفتی ابراز نکند. بدیهی است محل‌های تعیین شده فوق قطعه‌ای است که دولت بریتانیا متعهد می‌شود در صدد تحصیل امتیازات فوق‌الذکر در آنجا نباشد.

ماده دوم

&8226#8226; دولت روسیه از جانب خود متعهد می‌شود در ماورای خطی که از مرز افغانستان از گزیک شروع شده و از بیرجند و کرمان گذشته و به بندر عباس منتهی می‌شود، برای خود و اتباع خود و همچنین به نفع اتباع دولت دیگری، امتیازی خواه سیاسی باشد و خواه تجاری از قبیل امتیاز راه آهن، بانک، تلگراف، راه شوسه، حمل و نقل، بیمه و غیره تحصیل نکند و در صورتی که دولت انگلیس در صدد کسب این امتیازات برآید، دولت روسیه مستقیماً یا به طور غیرمستقیم مخالفتی با آن ننماید. بدیهی است محل تعیین شده فوق قطعه‌ای است که دولت روسیه متعهد می‌شود در آنجا در صدد تحصیل امتیازات فوق‌الذکر بر نیاید.